

“Wat waar is en wat niet”

Over BLØF, hun rockauthenticiteit, en het album *Umoja* (2006)

Joshua van den Hooff

Studentnummer: 3713814

2014-2015, onderwijsperiode 4

26 juni 2015

Begeleider: Michiel Kamp

Inhoudsopgave

“Een zuivere manier om nog iets moois te doen” <i>Wat is rockauthenticiteit?</i>	1
“Al mijn woorden in jouw oor” <i>Tekstuele analyse van Umoja</i>	5
“En spelen doe ik toch...” <i>Muzikale analyse van Umoja</i>	8
“Misschien dat jij me iets verwijt” <i>Wat vinden de luisteraars?</i>	13
“... de bril waar je door kijkt” <i>Hoe verhoudt Umoja zich tot de rockauthenticiteit van BLØF?</i>	15
Overzicht van geraadpleegde bronnen	17
<i>Bijlage 1: Inhoudelijke vergelijking van de teksten van BLØF</i>	19

“Een zuivere manier om nog iets moois te doen”¹

Wat is rockauthenticiteit?

In 2006 bracht de Zeeuwse rockband BLØF zijn zesde studioalbum uit: *Umoja*. De ontstaansgeschiedenis en muzikale inhoud van dit album zijn beduidend afwijkend van alle andere albums van de band. *Umoja* is een samenwerkingsverband met zowel rockmuzikanten als niet-rockmuzikanten, maar toch wordt het album door verkopers en recensenten meestal onder ‘rock’ geschaard. Zowel fans als critici stelden dit ter discussie.

Volgens Norman Bonink, de drummer van BLØF, was het niet de bedoeling van de band een tweede *Graceland* te maken (Haenen 2004). Desondanks zijn er wel overeenkomsten tussen beide albums. Voor het meervoudig Grammy-winnende album *Graceland* werkte Paul Simon samen met Ladysmith Black Mambazo, een Zuid-Afrikaanse a-capellagroep die in de stijlen van de traditionele Zoeloecultuur zingt (*isicathamiya* en *mbube*). zwarte Zuid-Afrikanen, waarmee hij elf liedjes opnam. Het resultaat werd *Graceland*, waarvoor Simon in 1987 de Grammy voor Album van het jaar kreeg. Bij het componeren en produceren van de muziek vervlocht Simon zijn stijl met die van Ladysmith Black Mambazo. Simon zei hierover:

I didn't say “I'd love to bridge cultures somewhere in the world, and mmm... where? Maybe South Africa.” No, I just fell in love with the music and wanted to play.... My view is instinctually cultural (Paul Simon geciteerd in Meintjes 1990, 40).

Bonink sprak als volgt over BLØFs interculturele samenwerking:

We schrijven de nummers van tevoren zelf en met dat materiaal kijken we wat er op aansluit. Het moeten BLØF liedjes blijven, met een leuke knipoog naar iets Turks of Afrikaans in dit geval. We blijven Nederlands zingen, want dat is de kracht van BLØF (Haenen 2004).

Beide artiesten kozen ervoor met inheemse muzikanten te werken. BLØF deed dit volgens Bonink omdat het klinkende resultaat op die manier oorspronkelijker is, ten opzichte van wanneer ze met hun vieren andere stijlen zouden imiteren (Haenen 2004). Tegelijkertijd zochten Simon en BLØF de grenzen op van hun speel- en schrijfvaardigheden.

---

¹ BLØF, “Vraag Me Niet”, *Blauwe Ruis*, 2002.

Een andere overeenkomst is de verzameling gemengde reacties van zowel luisteraars als critici. Bij *Graceland* was er sprake van een politieke discussie, voornamelijk vanwege de spanning tussen blank en zwart. De onderhavige scriptie is echter primair gewijd aan *Umoja* en diens receptie in Nederland. De samenwerking tussen westerse- en niet-westerse stijlen, en het daarbij ontstane spanningsveld met authenticiteit in de brede zin van het woord, is het onderwerp van een ander onderzoek.

Umoja en *Graceland* zijn albums met een noemenswaardig andere klank dan hun respectievelijke voorgangers. Beide albums kwamen tot stand in samenwerking met representanten van andere stijlen. Zowel fans als critici zijn het met elkaar oneens wat (de muziek van) *Umoja* precies is. Ten eerste is er discussie over bij welk muzikaal genre het album hoort,² maar bovenal zijn er veel verschillende antwoorden op de vraag in hoeverre de samenwerking muzikaal geslaagd is (Kramer 2006).

‘Kan *Umoja* “rock” worden genoemd?’, ‘Is BLØF nog zichzelf?’, ‘Is de muziek nog wel “echt”?’ – een parafrase van veel gestelde vragen van fans. Kortom: hoe verhoudt *Umoja* zich tot de rockauthenticiteit van BLØF? Volgens Bonink is muziek de meest eerlijke, pure emotionele uiting die er bestaat (BLØF 2006). De woorden ‘eerlijk’ en ‘puur’ vallen op en roepen associaties op met het begrip ‘authenticiteit’.

Authenticiteit draait om echtheid, eerlijkheid, en integriteit (Moore, 2002, 209). Beladen termen voor een academicus, maar belangrijk voor luisteraars: het is de fundamentele taak van de rockzanger om zijn cultuur van oorsprong te vertegenwoordigen (Pearson en Gilbert 1999). Allan Moore stelt dat de beslissing of iets authentiek is in de handeling van het luisteren ligt (Moore 2002, 210). Een uitvoering als authentiek bestempelen is de uitkomst van het oordeel van een luisteraar en impliceert dat de uitvoering iets overbrengt van de boodschap van het muziekwerk. Met andere woorden, authenticiteit is niet een eigenschap van, maar iets dat wordt toegeschreven aan een uitvoering (Rubidge 1996). Authenticiteit is een kwestie van interpreteren vanuit een culturele en gehistoriseerde positie (Moore 2002, 210). De vraag is zodoende *hoe* het publiek praat over authenticiteit bij BLØF en welke termen daarbij worden gebruikt. De inhoud en receptie van *Umoja* worden vervolgens daarmee vergeleken om te bepalen hoe het album zich vanuit dat perspectief verhoudt tot de rockauthenticiteit van de band.

Moore onderscheidt drie vormen van authenticiteit in rockmuziek, namelijk in de eerste, tweede, en derde persoon (Moore 2002). Authenticiteit in de eerste persoon gaat over uitdrukking en hangt af van wat de artiest uitdraagt in muzikale handelingen en gebaren. Deze vorm van authenticiteit ontstaat wanneer een uitvoerende erin slaagt zijn publiek te

---

² <http://www.musicmeter.nl/album/39378>, geraadpleegd op 14 maart 2015.

laten geloven dat zijn uiting integer is, en dat de boodschap die hij brengt vrij is van tussenkomst door derden. *Umoja* is vanuit deze optiek een authentiek album wanneer de liedjes een boodschap brengen die overeenkomt met wat het publiek ervaart als ‘eigen’. De tweede vorm is authenticiteit van ervaring, die plaatsvindt wanneer een uitvoering erin slaagt een validerende indruk aan de luisteraar over te dragen. De beleving van het leven van de luisteraar wordt gevalideerd wanneer de muziek ‘het vertelt zoals het is’ in de oren van de toehoorder. De liederen moeten iets vertellen over hoe de fan zich voelt of over wat hij meemaakt. Ten slotte is er authenticiteit in de derde persoon, wat betrekking heeft op uitvoering. Elke uitvoeringstraditie dicteert bepaalde waarden en normen omtrent hoe muziek moet worden uitgevoerd. Een uitvoerend muzikant kan authentiek worden genoemd wanneer het publiek de indruk heeft dat hij die ideologie accuraat representeert.

Dit onderzoek gaat niet uit van live-uitvoeringen, maar enkel van de albumopnamen van *Umoja*. In zijn boek *Rhythm and Noise: An Aesthetics of Rock* stelt de Amerikaanse muziekfilosoof Theodore Gracyk dat albumopnamen dichter bij de bedoeling van de artiest komen dan live-uitvoeringen. Aan opnamen kan immers worden gesleuteld om het eindresultaat zo dicht mogelijk bij het gewenste resultaat te brengen. Het album geldt daarom als ‘het origineel’. Podiumuitvoeringen zijn slechts in mindere of meerdere mate reproducties van wat er op een album staat (Gracyk 1996). In navolging van Gracyk wordt in dit onderzoek daarom uitgegaan van alleen studio-opnamen.

“Al mijn woorden in jouw oor”³

Tekstuele analyse van Umoja

Bepaalde woorden, onderwerpen en concepten komen voor op meerdere albums in het oeuvre van BLØF.⁴ Als de uitdrukking van *Umoja* als authentiek wordt ervaren, in hoeverre speelt de inhoud van de tekst daar dan een rol in? Voor de vergelijking zijn twintig onderwerpen gekozen. Hoewel de termen bewust zijn gekozen – grotendeels op basis van een digitale frequentieanalyse – komen sommigen slechts enkele keren voor. De termen zijn deels arbitrair gekozen en niet met statistische intentie verzameld. De kwantitatieve gegevens zijn verzameld om een inzicht te krijgen in de globale inhoud van de teksten, opdat de liedjes inhoudelijk met elkaar kunnen worden vergeleken. De inhoudelijke gegevens zijn gebruikt bij de receptieanalyse van zowel fans als critici.

Uit de frequentieanalyse bleek dat er geen onderwerpen zijn die enkel op *Umoja* vóórkomen. De tabel in bijlage 1 geeft een inhoudelijk overzicht van de teksten, gegroepeerd per album. De hits zijn vet en cursief gedrukt. (Het criterium “hit” is hier gebaseerd op de inhoud van het compilatiealbum *Het Eind Van Het Begin*, de 100% NL Top 250, de Nederlandse Single Top 100 en of het lied ooit genoteerd stond in de Radio 2 Top2000, die volledig door luisteraars wordt bepaald.) Een term krijgt in de tabel de waarde 1 wanneer deze letterlijk in de tekst voorkomt, wanneer een sterk gelijkend woord terug te vinden is, of wanneer dat er een duidelijke reden is om aan te nemen dat de term de achterliggende gedachte is. “Typisch” betekent dat de betreffende tekst minstens vijf van de twintig termen bevat. Van de honderd teksten is één derde als typisch aan te duiden, waarvan er zes *Umoja*-teksten zijn. Er zijn “typische” teksten die geen hits werden, maar ook hits die weinig of geen termen bevatten. *Umoja* is daarin niet afwijkend van diens voorgangers.

---

³ BLØF, “Zeven Nachten”, *Helder*, 1997.

⁴ Wanneer in dit artikel “het oeuvre” van BLØF wordt genoemd, dan wordt daarmee verwezen naar alle op album uitgebrachte liederen van de band, van het debuutalbum *Naakt Onder De Hemel* (1995) tot en met *Umoja* (2006). Immers, toen *Umoja* uitkwam was dat “het oeuvre van BLØF.”

De vijf meest voorkomende onderwerpen op *Umoja* zijn “reizen of weggaan,” de liefde, een onbereikbare geliefde, “avond, nacht, of een laat tijdstip,” en hart(stocht). De woorden “zout,” “zand” en “klei” komen relatief weinig voor en over Zeeland wordt helemaal niet gesproken. Vechten of bloed zijn juist veelvoorkomende onderwerpen: drie keer op *Umoja*, terwijl dit onderwerp in het hele oeuvre slechts twaalf keer te vinden is. Zeven liedjes hebben een typische tekst, waarvan er drie opvallen. In de teksten van “Hemingway,” “Laag Bij De Grond” en “Herinnering Aan Later” komen voldoende termen voor om ze typisch te noemen ten opzichte van het hele oeuvre, maar ze bevatten weinig woorden die op *Umoja* veel te vinden zijn.

Tabel 1: Vergelijking van de albums

Album	Typische termen	Teksten	Verhouding	Hits	Typische teksten	Typische hits
<i>Naakt [...]</i>	48	12	4,0	2	2	1
<i>Helder</i>	55	16	3,4	1	4	1
<i>Boven</i>	71	16	4,4	4	9	3
<i>Watermakers</i>	74	16	4,6	3	7	3
<i>Blauwe Ruis</i>	41	12	3,4	4	3	2
<i>Omarm</i>	42	14	3,0	4	1	3
<i>Umoja</i>	67	13	5,2	5	6	3

Op basis van bovenstaande tabel zijn *Watermakers* en *Umoja* de meest typische albums. Opmerkelijk is dat de laatstgenoemde de meeste hits heeft en naar verhouding het meest typisch is. *Watermakers* bevat drie zeer typische teksten, waaronder de grote hit “Dansen Aan Zee.” De teksten van dit album bevatten bovengemiddeld veel van de onderzochte termen en onderwerpen. Zodoende is dit het meest representatieve album.

Twee onderwerpen springen meteen in het oog. Bruggen worden tweemaal genoemd op *Umoja* (even vaak als in de rest van het oeuvre), maar woorden als “avond,” “nacht” en “laat” komen relatief niet vaak voor. Bij *Watermakers* is dit vrijwel andersom.

Termen omtrent reizen en weggaan zijn op *Umoja* meer aanwezig dan in andere teksten, maar het verschil met *Watermakers* is klein. De hogere frequentie van dit onderwerp was te verwachten, gezien de ontstaansgeschiedenis van *Umoja*. Wat ook de aandacht trekt is de categorie woorden die naar bovennatuurlijke zaken verwijzen (hemel, hel, enzovoorts). Beide albums bevatten bovengemiddeld veel van deze woorden. Bij *Umoja* ligt de verklaring waarschijnlijk bij het feit dat de mannen tijdens hun reis andere culturen en religies hebben leren kennen.

De liefde wordt bovengemiddeld vaak bezongen, maar op *Watermakers* duidelijk vaker. De woorden “hart” en “hartstocht” zijn frequent aanwezig. Ook eenzaamheid is op dat album een belangrijker onderwerp. Wellicht is dat te verklaren met de betekenis van *Umoja*, het Swahili voor “saamhorigheid” of “eenheid.” De albumtitel zou de teksten tegenspreken wanneer in de liedjes vooral eenzaamheid zou worden uitgesproken. Anderzijds zijn de bezongen vrouwen op *Umoja* relatief veel vaker onbereikbaar. Globaal kan worden gezegd dat de teksten van *Umoja* inhoudelijk anders zijn dan de rest van het oeuvre, maar het is wat dat betreft geen compleet ander album dan (bijvoorbeeld) *Watermakers*.

“En spelen doe ik toch...”⁵

Muzikale analyse van Umoja

Bij het versmelten van muzikale stijlen bestaat de kans dat het klinkend resultaat inboet aan authenticiteit. BLØF-zanger Paskal Jakobsen meent dat alle muzieksoorten met elkaar verenigbaar zijn, mits ze concessies doen ten aanzien van elkaar (*BLØF, Umoja: De Geest van Muziek* 2006). Bassist en tekstschrijver Peter Slager valt hem bij met de opmerking dat het hem zou verbazen als die vereniging *niet* werkt. De vraag van BLØF was echter in hoeverre een uitvoerende concessies kan doen zonder authenticiteit in te leveren. Authenticiteit van uitvoering is één van de grootste uitdagingen geweest voor BLØF. Toetsenist Bas Kennis zei hierover:

Van tevoren hadden we de indruk dat we zouden moeten schrijven naar de muziekcultuur van het land toe. We zetten *Graceland* van Paul Simon op en Afrikaanse platen. Paskal begon Afrikaanse *licks* te spelen. Je probeert daar krampachtig iets mee te doen, maar dan blijkt dat je daarmee je eigen muzikale identiteit aan het verloochenen bent. Dit is verkeerd om: je moet juist datgene wat je zelf maakt proberen te integreren in dat land. Als het op het maken van muziek en platen aankomt, zijn wij heel serieus, omdat we ons realiseren dat datgene wat je maakt ook is wie je als band bent (*BLØF, Umoja: De Geest van Muziek* 2006).

Kennis zag in dat de mannen van BLØF hun eigen identiteit niet overboord moesten gooien, omdat ze dan hun authenticiteit zouden verliezen. Sterker nog, het zou hun integriteit aantasten, omdat de bandleden geloven dat hun werk en hun identiteit nauw met elkaar verbonden zijn. Enerzijds wilden de mannen andere stijlen benaderen en hun grenzen verleggen, anderzijds wilden ze niet teveel naar de doelcultuur toeschrijven. De bedoeling was dat wat de band bijdroeg aan de samenwerking ‘echt BLØF’ zou zijn.

Maar in hoeverre komt dat tot uiting? In de vorige paragraaf zagen we dat “Binnenstebuiten (Yele)” woorden en frasen bevat die niet lijken op die uit de rest van het oeuvre van BLØF. Ze zijn veel meer aan het bovennatuurlijke gerelateerd dan gebruikelijk is. De tekst van Slager is duidelijk geënt op Afrikaanse natuurreligie. In een interview legt hij uit:

---

⁵ BLØF, “Geen Tango”, *Umoja*, 2006.

Ik heb geprobeerd een tangotekst te schrijven voor Argentinië en een fadotekst voor Portugal. Voor Ierland iets wat herkenbaar is voor mensen die dat land en de muziek kennen, iets wat past bij de klanken van de uilleann pipes en de bouzouki. Ik heb geprobeerd om de stijlen en klanken aan elkaar te knopen; soms lukt dat vooraf, maar soms ook niet. Er zijn ook momenten dat ik dacht ‘ik schrijf helemaal niets over mijn voorstelling van het land’, zoals bij “Aanzoek Zonder Ringen”. Dit lied gaat juist over het afwijzen van rituelen, terwijl de Japanse cultuur juist sterk op rituelen is gebaseerd (BLØF, *Umoja: De Geest van Muziek* 2006).

Het op deze manier maken van culturele producten doet denken aan Oriëntalisme, een manier van het representeren van Oosterse cultuur in een voor Westelingen begrijpelijke taal.⁶ Hoewel BLØF het cultuurproduct herkenbaar poogde te maken voor alle betrokken culturen, zal het geschetste beeld van de betrokken landen en culturen verschillen van de werkelijkheid. In het geval van *Umoja* hoeft dit niet te betekenen dat het ontstane cultuurproduct daarmee inauthentiek is in de derde persoon. Immers, de dertien liedjes zijn een resultaat van de reizen die de mannen van BLØF hebben gemaakt en de ervaringen die ze daarbij hebben opgedaan. Ze hebben kennis gemaakt met andere culturen, maar uiteraard vanuit hun eigen Westerse achtergrond en perceptie.

Anderzijds moet niet worden vergeten dat *Umoja* primair voor het Nederlandse publiek is gemaakt en de mannen hebben niet alleen naar andere culturen toe geschreven, maar ook naar hun doelgroep. Immers, muziek is het middel van bestaan van de bandleden. Het gebruiken van voor de doelgroep herkenbare elementen is al te zien in “Aan De Kust.” In de tekst van dat lied komen verschillende onderwerpen voor (Vlissingen, mosselen, storm, de kust) waar de gemiddelde Zeeuw meer raakvlakken mee zal hebben dan een Nederlander uit een andere provincie. .

Vanuit het perspectief van BLØF is het authentiek te noemen om over deze zaken te schrijven, aldus Moore:

[...] [T]here is an important link to first person authenticity. According to Grossberg, the authentic rock singer requires ‘[the] ability to articulate private but common desires, feelings and experiences into a shared public language. It demands that the performer have a real relation to his or her audience’ (Grossberg 1992) in terms of shared, or at least analogous, experiences. The music needs both to transcend that experience in some way (in order to be presented as an idealized, i.e. artistic statement, rather than through everyday conversation), but also to authenticate it by expressing it in a way particular to that singer (Moore 2002).

---

⁶ Oriëntalisme wordt uitvoerig beschreven in Edward Saïds boek *Orientalism: Western Conceptions of the Orient* [1978] (Londen: Penguin Books, 2001).

Sommige luisteraars op MusicMeter.nl beweren dat BLØF internationaal meer prestige zou hebben wanneer de mannen in het Engels zouden zingen. De band werd stilistisch en tekstueel vergeleken met Coldplay. Toch kozen de Zeeuwen er bewust voor de Nederlandse taal te gebruiken (Haenen 2004).

Bij de tekstuele analyse viel op dat *Umoja* wel verschilt van zijn voorgangers, maar dat de verschillen niet van een grote orde zijn. Over de bezetting kan hetzelfde worden gezegd, hoewel er ook liedjes zijn met instrumenten die heel anders zijn dan de standaardbezetting van BLØF. Een instrument dat geen onderdeel uitmaakt van de traditionele rockbezetting is een vorm van tussenkomst door derden. Hierdoor kan muziek inboeten aan authenticiteit van uitdrukking. Vanuit het perspectief van andere stijlen kan overigens worden gezegd dat de taiko's in "Aanzoek Zonder Ringen" zich esthetisch wel laten mengen met de bezetting van BLØF, maar rock heeft niets te maken met de traditie van de taiko.

Anderzijds bevatten veel liedjes instrumenten die weliswaar niet bij rock horen, maar wel een soortgelijke klank hebben. Voorbeelden zijn de gitaren in "Herinnering Aan Later" en "Hemingway," alsook de sitar in "Eén En Alleen." De concertina en de bandoneon in "Geen Tango" zijn onderdeel van dezelfde 'familie' als de accordeon. Toetsenist Kennis bespeelt dat instrument in sommige liedjes, zoals "Monsters Slapen Nooit" en "Vrouw op de Veranda" van *Watermakers*. In het geval van "Donker Hart" werden enkel strijkers toegevoegd, zoals bij "Streep Mijn Naam Maar Weg" van *Watermakers*. "Donker Hart" is wat betreft bezetting zodoende niet afwijkend voor BLØF.

Op technisch niveau zijn er ook verschillen te ontdekken. "Herinnering Aan Later" wijkt wat betreft bezetting en tekstuele inhoud weinig af van een gemiddeld BLØF-lied, maar de manier waarop Jakobsen zingt is anders dan gebruikelijk. Hij demonstreert dit en legt uit:

Vanuit mijn natuur wil ik het in de maat spelen. Ik speel het niet in een triolen-*feel*, maar ook niet 'vierkant'. Ik dwarrel er omheen, alsof het een soort dans is. [...] Ik denk niet dat ik dit kleine detail [...] had verzonnen als we niet naar Portugal zouden gaan, omdat het voortkomt uit het luisteren naar die muziek en de benadering van de fadomuziek (Jakobsen 2007).

Deze andere manier van zingen is een muzikale vorm van “naar een stijl toe uitvoeren.” In “Geen Tango” is ook een opvallende tegemoetkoming te vinden. Dit lied bevat, ondanks dat de titel in eerste instantie anders doet vermoeden, duidelijk elementen van de tango. De strijkers en bandoneons zijn karakteristiek voor deze stijl. Ook de ritmiek is deels terug te horen, wat vooral tot uiting komt in de drums en bas en de accenten van de piano.

Echter, tango en rock blijven twee verschillende stijlen. Soms klinkt het lied voornamelijk rock, dan weer (voornamelijk tijdens de solo) duidelijker tango. In feite danst het lied voortdurend tussen de twee stijlen in. In het refrein is de klank het meest rock, terwijl de solo sterk in de richting van tangomuziek neigt.

Daarentegen is de tekst stilistisch niet ambigu. Carel Kraaijenhof, een Nederlandse bandoneonist die meewerkte aan “Geen Tango,” zei hierover:

De titel is natuurlijk een geintje. BLØF was niet van plan om een tango te schrijven, en bovendien, BLØF speelt geen tango. De titel slaat op de tekst [...]: “Geen tango die ik zing, kan haar uit mijn gedachten wissen.” Dat is een typisch tangothema over een man die verlaten is door een vrouw. Wat hij ook probeert, hij kan haar niet uit zijn gedachten bannen.

De muziek is ballad-achtig en er zit een akkoordenschema in waar je als tangoman wel wat mee kunt. Ik heb een soort tussenstuk gemaakt dat een beetje Pugliese-Piazzolla-achtig van karakter is. Je hoort violen en bandoneon die de zang ondersteunen en op een gegeven moment hoor je in het tussenstuk een dergelijk *orquesta típica* naar binnen walsen. Een brokje Argentijnse cultuur, dat is een mooi effect (Kraaijenhof 2005).

De tekst van “Geen Tango” is dus niet alleen typisch voor tangomuziek, maar ook voor BLØF zelf. De thema’s “liefde” en “onbereikbare geliefde” komen in beide stijlen veel voor en door deze overlap gaan ze gemakkelijk samen. Op stilistisch vlak bestaat echter wel een contrast: tango is bij uitstek een muziekstijl waarop gedanst wordt, terwijl rockmuziek dat per definitie juist niet is.

Hetzelfde geldt voor de salsa, de stijl die terug te horen is in “Hemingway.” Drummer Norman Bonink legt uit:

We hebben besloten dat het BLØF moest blijven, dus we hebben met zijn vieren de nummers geschreven. Uiteraard heeft Peter Slager weer alle teksten geschreven en we hebben dat geprobeerd te verenigen met andere stijlen overal in de wereld. We hebben geprobeerd de salsa in “Hemingway” te verwerken, maar dan wel op onze eigen BLØF-manier.

[...] Het was een gigantische uitdaging om daar de Latijns-Amerikaanse ritmen ook in te verwerken. Daarin heb ik geprobeerd de salsa te spelen, maar dan wel op een rockmanier, of op een BLØF-manier. Om het te verBLØFfen, zullen we maar zeggen (Bonink 2006).

Bonink heeft in salonorkesten de standaard salsa's gespeeld en heeft in "Hemingway" geprobeert die stijl te "verrocken" door invloeden van de salsa aan rock toe te voegen en daar "zijn eigen draai aan te geven" (BLØF, *Umoja: De Geest van Muziek* 2006). Voor de drummer is het dus niet nieuw om salsa te spelen, ook al is BLØF een rockband. Peter Slager valt hem bij met de opmerking dat de bandleden hun eigen muziek niet als inauthentiek ervaren:

Vroeger zouden we hebben gezegd: 'dit is geen BLØF, dit is te vreemd'. Nu nemen we dat gewoon op en merken we dat het nog steeds gewoon een BLØF-liedje is, maar met een totaal ander ritme en een andere harmonie en melodie (Ars 2006).

“Misschien dat jij me iets verwijt”⁷

Wat vinden de luisteraars?

Onder fans en luisteraars is veel discussie geweest over *Umoja*. Algemeen gesproken zijn de reacties van luisteraars hetzelfde als die van critici: voornamelijk (gematigd) negatief. Er is slechts een kleine groep liefhebbers die het album of het concept waarderen. Het enige grote verschil tussen critici en fans is de manier waarop het commentaar wordt geformuleerd. Uitlatingen van fans zijn vrijwel altijd kort en ongenueanceerd. Critici verwoorden hun reactie milder, maar ook zij schrikken er niet voor terug stellige uitspraken te doen. Wat de negatieve reacties betreft wordt over het algemeen de opvatting gedeeld dat *Umoja* geen rockalbum is, wat betekent dat de uitdrukking als inauthentiek wordt ervaren.

Het geluid van *Watermakers* en *Blauwe Ruis* wordt door de meesten de “echte liedjes” van BLØF genoemd. *Umoja* staat daar “verder af dan ooit”, is “bombastisch en voorzien van een overvloed aan wereldmuziek”, aldus Rob Mestrom (Mestrom 2009). Mestrom, recensent van festivalinfo.nl, noemt het toevoegen van “opsmuk van tig kododrummers [sic]” bovendien “eclectisch en overdreven” (Mestrom 2008). De muziek van BLØF bevindt zich weliswaar aan de zachtere kant van het rockspectrum, maar met *Alles Blijft Anders* wordt volgens Pierre Oitmann, recensent van nu.nl, opnieuw opgepakt wat in 2002 is neergelegd (Oitmann 2011).

Gijsbert Kramer van *De Volkskrant* vindt *Umoja* juist *wel* een rockalbum. Hij is van mening dat de opbouw meestal die van een rocksong is, “waarin ergens halverwege ruimte komt voor een Iers folk geluid [sic], een Argentijnse tango, of een Russisch strijkkwintet.” Naar zijn mening ligt de samenwerking met Christina Branco en de Counting Crows voor de hand en laten de andere stijlen zich doorgaans slecht mengen met de rock van BLØF. Ook het in Nigeria opgenomen “Laag Bij De Grond” valt niet in zijn smaak. De blazers zijn nauwelijks te horen en van een afrobeat is geen sprake; moesten ze daarvoor naar Kenia? Volgens Kramer is *Umoja* niets anders dan een BLØF-album met “heel veel gastmuzikanten die op de achtergrond hun ding mogen doen.” Hij had liever gehoord dat stijlen “meer zouden samenvloeien” (Kramer 2006).

---

⁷ BLØF, “Eén En Alleen,” *Umoja*, 2006.

Daarentegen vindt Philippe Nuyts van enola.be dat *Umoja* een stevig geheel is, waarin het geluid van BLØF steeds de rode draad vormt. Hun beste muziek bevat “van alle *fake* pathos ontdane weemoed.” Ook gebruikt hij bij het beschrijven van *Umoja* de woorden “origineel,” “rijk” en “creatief”. Hij beweert – zij het indirect – dat de muziek “echt” is, wat hij onderschrijft met de stelling dat de band voor een live publiek zijn eigen “smoel en eerlijkheid niet verloochent.” (Nuyts 2006).

Op MusicMeter.nl, een muziekwebsite waar liefhebbers kunnen discussiëren over albums en artiesten, zijn een paar honderd reacties te lezen. Sommige zijn lovend van aard, andere gebruikers zijn uitgesproken negatief over het album en de band. Eén gebruiker vraagt zich zelfs af waarom BLØF de wereld rondreisde om inspiratie op te doen, maar met “dezelfde Neeltje-Jans sound die ze al jaren hebben” terugkeerde.

Een deel van de luisteraars acht de inmenging van andere stijlen niet van invloed op de kwaliteit van *Umoja*. Afgezien van deze groep zijn er twee andere kampen: aan een kant de mensen die vinden dat het album niets anders is dan “BLØF met uitheemse slingers” (om Kramer te citeren) en aan de andere kant luisteraars die het toevoegen van andere instrumenten overbodig vonden, of de manier waarop dat gebeurde als overdreven bestempelen (zoals Mestrom).

De gemiddelde *Umoja*-luisteraar lijkt zich niet verbonden te voelen met BLØF, wat betekent dat het de authenticiteit van ervaring is waar het volgens de luisteraars het meest aan schort. Immers, *Umoja* vertelt (deels) over de reizen die BLØF heeft gemaakt, maar de luisteraars zijn in Nederland gebleven. Zij hebben de ervaringen van de band niet, zelfs niet na het bekijken van de film *Een Manier om Thuis te Komen: Umoja Live*. De film is een montage van twee uur – uit vijfhonderd uur beeldmateriaal – en kan eenvoudigweg geen volledig beeld geven van de reizen. De gevoelens, ervaringen en persoonlijke ontwikkeling die de mannen van BLØF hebben opgedaan tijdens hun reizen worden niet of nauwelijks gedeeld door het publiek. Ook zijn er reacties van luisteraars die bepaalde verwachtingen hadden van *Umoja*, maar teleurgesteld zijn.

“... de bril waar je door kijkt”⁸

Hoe verhoudt Umoja zich tot de rockauthenticiteit van BLØF?

De teksten van *Umoja* passen gemiddeld genomen goed binnen het oeuvre van BLØF, ook al zijn er duidelijke invloeden te merken van de respectievelijke stijlen waar ze een verbinding mee zijn aangegaan. De ervaringen van BLØF passen in de teksten, maar niet altijd in de belevingswereld van de luisteraar. Dit is wellicht de reden waarom *Umoja* duidelijk anders wordt ontvangen dan het wordt gezonden. De authenticiteit van ervaring is voor veel luisteraars zoek; ze wilden rockmuziek horen of verwachtten meer wereldmuziek.

Tevens wordt er geklaagd dat de poging om verbindingen aan te gaan met andere stijlen niet gelukt is, omdat er steeds een BLØF-sausje overheen wordt gegooid. Hieruit blijkt dat het doel van wellicht *Umoja* niet goed wordt begrepen. Het eerder genoemde citaat van Kennis onderschrijft wat Peter Slager zei over de bedoeling van het album:

We willen onze muziek blijven ontwikkelen en we voelen dat dat alleen kan zonder Westerse genrebeperkingen. Weliswaar zonder direct een radicaal andere plaat te maken. Hoe Nederlands we ook zijn, het hoeft geen beperking te zijn om een heel internationale benadering te kiezen. [...] Je zoekt naar iets wat de werelden met elkaar verbindt (tussen musici). *Umoja* staat vol geslaagde pogingen (BLØF, *Umoja: De Geest van Muziek* 2006).

Het was de bedoeling van BLØF om op gelijkwaardig niveau verbindingen aan te gaan met andere stijlen, wat volgens Slager ook is gelukt. Het album maakten zij primair als experiment ter ontwikkeling van hun stijl en vaardigheden – commerciële doeleinden waren van ondergeschikt belang. Als de muziek van *Umoja* daadwerkelijk ‘wereldmuziek’ zou zijn, dan kan het niet tegelijk ook rock zijn, omdat authentieke rockmuziek volgens Moore moeite heeft met invloeden van derden. Bovendien zouden de mannen van BLØF dan hun eigen muzikale identiteit overboord moeten gooien.

Als *Umoja* geen wereldmuziek is, maar ook geen rock, wat is het dan wel? Het is een combinatie van rock en niet-rock, van Nederlandstalig en niet-Nederlandstalig, van Westers en niet-Westers. Uitgaande van de intentie van BLØF, zoals boven verwoord door Slager, is het een versmelting van rock enerzijds met dertien verschillende stijlen anderzijds.

---

⁸ BLØF, “Vrij,” *Blauwe Ruis*, 2002.

De uitdrukking van *Umoja* wordt niet authentiek genoemd door luisteraars die het album als rock benaderen, omdat het volgens hen niet aan de criteria van rock voldoet. De enige manier om vanuit dat perspectief bruikbare uitspraken te doen over de rockauthenticiteit van BLØF is door enkel de bijdrage van de band te bestuderen – en de receptie daarvan bij het publiek.

Zoals in de inleiding werd uitgelegd hangt het van de receptie af of *Umoja* en BLØF authentiek zijn. Er zijn redenen om de muziek van *Umoja* authentiek te noemen, maar er zijn ook argumenten om het tegendeel te beweren. Het is uiteindelijk een persoonlijk en subjectief oordeel vanuit de gehistoriseerde positie van de ontvanger van de boodschap. Met andere woorden: *de luisteraar* bepaalt wat waar is en wat niet. Als hij daar tenminste niet te laf of te nuchter voor is, aldus BLØF.⁹

---

⁹ BLØF, “Wat Waar Is En Wat Niet,” *Helder*, 1997.

Overzicht van geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Auslander, Philip. "Tryin' to make it real: Live performance, simulation, and the discourse of authenticity in rock culture." In *Liveness: Performance in a Mediatized Culture*, geredigeerd door Philip Auslander, 73-127. New York: Routledge, 2007.
- Gracyk, Theodore. "Record Consciousness." In *Rhythm and Noise: An Aesthetics of Rock*, geredigeerd door Theodore Gracyk, 74-84. New York: Tauris, 1996.
- Grossberg, Lawrence. "Rock, Postmodernity and Authenticity." In *We Gotta Get Out of This Place: Popular Conservatism and Postmodern Culture*, geredigeerd door Lawrence Grossberg, 201-239. New York & London: Routledge, 1992.
- Meintjes, Louise. "Paul Simon's Graceland, South Africa, and the Mediation of Musical Meaning." *Ethnomusicology* 1 (1990): 37-73.
- Moore, Allan F. "Authenticity as authentication." *Popular Music* 21, nr. 2 (2002): 209-223.
- Rubidge, Sarah. "Does authenticity matter? The case for and against authenticity in the performing arts." In *Analysing Performance: Issues and Interpretations*, geredigeerd door Patrick Campbell, 219-232. Manchester: Manchester University Press, 1996.

Primaire bronnen

- Ars, Brigitte. "BLØF op muzikale wereldreis." *Umoja*. April 2006.
<http://www.umoja.nl/index.php> (geopend 28 maart 2015).
- BLØF. *Umoja*. 2006. CD.
- BLØF, geïnterviewd door Peter Slager. *Umoja: De Geest van Muziek*, Universal Music Publishing BV (2006). Documentaire.
- Bonink, Norman. "Hemingway." EMI, 2006.
- Haenen, Marcel. "'Met Nederlandstalige muziek kun je overal terecht.'" *NRC Handelsblad*, 5 maart 2004.
- Hitnoteringen. "100% NL Top 250." *Hitnoteringen*. 2013.
<http://www.hitnoteringen.nl/start/100-nl/100-nl-top-250/> (geopend 14 maart 2015).
- Jakobsen, Paskal, geïnterviewd door NOS. *Jubileumconcert Wereldomroep* (29 november 2007).
- Kraaijenhof, Carel, geïnterviewd door *BLØF Fanclub Magazine*, januari 2005.
- Kramer, Gijsbert. "BLØF met uitheemse slingers." *Volkskrant.nl*, 9 maart 2006.
<http://s.vk.nl/recensies/pop~a788860/> (geopend 28 maart 2015).

- Mestrom, Rob. "BLØF - Oktober." *Cabaretnfo*, 6 november 2008.
<http://www.cabaretnfo.nl/recensie/2337/Oktober/Blof/> (geopend 14 maart 2015).
- Mestrom, Rob. "Recensie: BLØF - April." *Festivalinfo*, 12 juli 2009.
<http://www.festivalinfo.nl/recensie/2824/April/Blof/> (geopend 14 maart 2015).
- Nuyts, Philippe. "Umoja." *Enola.be*, 12 april 2006.
<http://www.enola.be/muziek/albums/2202:blof--umoja> (geopend 14 maart 2015).
- Oitmann, Pierre. "Bløf – Alles Blijft Anders." *nu.nl*, 3 maart 2011.
<http://opensourceportal.eu/cd-recensies/2459689/blf--alles-blijft-anders.html> (geopend 14 maart 2015).

Bijlage 1: Inhoudelijke vergelijking van de teksten van BLØF

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
<i>1995 - Naakt Onder De Hemel</i>																					
Altijd Vanavond		1				1												1			3
De Duivel In Het Bloed		1				1									1					1	4
Moeilijk Dood	1	1										1						1			4
Verkeerd Gedeeld	1						1												1		3
Heel Beheerst		1			1	1	1														4
<i>Aan De Kust</i>						1		1	1	1	1		1	1				1			8
Droomkoningin						1								1						1	3
<i>Wat Zou Je Doen?</i>						1	1														2
Schilder Me Rood						1	1												1		3
Buit						1								1							2
Wat Een Leven!						1	1								1				1		4
Laatste Ronde	1	1		1	1	1	1										1	1			8

1997 – Helder

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
Laten We Gaan Dan		1				1								1			1				4
Zeven Nachten							1														1
Duizend Keer				1		1	1														3
Liefs Uit Londen				1		1	1		1								1		1		6
Blik Op Oneindig				1		1															2
Op Handen	1	1		1		1								1		1	1				7
Wat Waar Is En Wat Niet	1	1						1	1	1					1				1		7
Anders	1													1		1		1		1	5
Alles Moet Weg												1							1		2
Rijden Door De Nacht	1			1	1												1				4
Neer						1	1						1								3
Lievaling						1															1
Kom Dichterbij				1		1															2
Dit Lied			1											?	?						1
Taxi Voor Mijn Ogen	1	1		1														1			4
Helder		1												1				1			3

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
1999 – Boven																					
Boven								1	1	1							1	1	1	1	7
Harder Dan Ik Hebben Kan		1		1		1	1					1	1				1				7
De Schaduw van de Brug			1	1		1					1										4
Niets Dan Dit						1															1
Hand Op Mijn Hart				1		1	1											1	1		5
Zaterdag	1	1		1		1		1						1				1			7
Eén dag op de grens						1	1	1	1			1		1	1						7
Kauwgom, thee & wierook	1	1				1	1											1	1		6
Ondanks jezelf		1		1			1											1			4
Welkom thuis		1																1			2
Laat het licht aan		1				1	1										1	1			5
Liefde & Drank		1				1								1		1		1	1		6
Geen idee						1	1											1			3
Nergens meer naartoe															1	1					2
Einde																					0
Het is laat	1	1			1	1												1			5

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
2000 – Watermakers																					
Halverwege				1		1													1		3
Hier					1	1						1	1		1		1	1	1		8
Dansen Aan Zee				1		1	1	1	1		1	1		1			1		1		10
Engel Voor Eén Dag						1	1							1	1	1			1		6
Waar De Oceaan Begint								1	1		1						1	1	1		6
Ze Is Er Niet	1			1	1	1	1										1	1	1		8
Monsters Slapen Nooit					1										1		1	1		1	5
Vrouw Op De Veranda						1	1											1	1		4
Oog In Oog						1													1	1	3
Twee Koude Handen														1				1			2
Streep Mijn Naam Maar Weg				1		1											1				3
Goud En Zilver				1		1															2
Iets Van Suiker																		1			1
Watermakers				1		1		1			1	1	1			1					7
De Bus Naar Huis				1		1	1											1			4
Heimwee				1															1		2

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
2002 - <i>Blauwe Ruis</i>																					
Weggaan				1	1											1					3
Blauwe Ruis															1			1			2
Meer Van Jou					1													1			2
Dichterbij Dan Ooit				1	1							1		1	1						5
Vrij									1					1	1						3
Mooie Dag				1			1	1	1	1		1	1		1		1				8
Diamanten						1	1				1										3
Nieuwe Maan																	1		1		2
Vraag Me Niet		1				1										1		1			4
Luchtbel	1			1																	2
Terug				1										1							2
Vrienden				1	1	1										1			1		5

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
2003 - Omarm																					
De Mooiste Verliezers						1						1						1			3
Bijna Waar Ik Zijn Moet				1																	1
Omarm				1		1	1					1									4
Hart tegen Hart				1		1												1	1		4
Dat Wij Dat Zijn						1								1	1						3
Onmogelijk Rood								1				1						1		1	4
Barcelona		1		1		1	1				1								1		6
Misschien Niet de Eeuwigheid						1									1			1			3
Bougainville				1															1		2
Ten Westen van de Zon																			1	1	2
In het Volle Licht						1												1	1		3
Een Naam & Een Gezicht																					0
Ik Denk dat Ik Ga Lopen				1				1			1			1							4
De Geest															1			1	1		3
Totaal exclusief Umoja	11	22	2	33	11	50	24	12	9	3	8	7	10	16	16	12	14	36	26	9	331

	Roken / sigaretten	Drank / dronken / horeca	Brug	Reizen / weggaan	Vrienden	Vrouw / liefde	Onbereikbare geliefde	Water / zee / oceaan	Land / kust	Zeeland / Zeeuws	Zout / zand / klei	Schepen (verbranden)	Weersomstandigheden	Hemel (fysiek) / lucht	Hemel/hel engel/duivel	Dood	Eenzaamheid	Avond / nacht / laat	Hart(stocht)	Bloed / vechten	Totaal
2006 - Umoja																					
Binnenstebuiten (Yele)								1	1			1			1						4
Mens								1				1								1	3
Aanzoek Zonder Ringen				1		1		1	1			1									5
Hemingway	1							1				1	1	1				1	1		7
Wennen Aan September				1		1	1	1	1			1	1				1	1	1		10
Geen Tango		1				1	1												1		4
Laag Bij De Grond	1													1	1	1		1		1	6
Herinnering Aan Later			1	1		1	1	1	1		1	1							1		9
Vreemde Wegen				1		1	1					1									4
Donker Hart				1	1														1		3
Een Manier Om Thuis te Komen			1	1		1		1	1												5
De Hemel Is De Aarde							1								1			1	1		4
Eén en Alleen				1											1					1	3
Totaal Umoja	1	2	2	7	1	6	4	8	5	0	1	1	6	3	4	2	1	4	6	3	67
Totaal Oeuvre	12	24	4	40	12	56	28	20	14	3	9	8	16	19	20	14	15	40	32	12	398
Subtotaal Watermakers	0	1	0	8	3	11	5	3	2	0	3	3	2	2	4	2	6	8	9	2	
Verschil Subtotalen	-1	-1	-2	1	2	5	1	-5	-3	0	2	2	-4	-1	0	0	5	4	3	-1	

